

บทที่ 2

ความเชื่อและพิธีกรรม

ในสมัยโบราณคนเรามีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเร้นลับเหนือธรรมชาติ และชีวิต อันเนื่องมาจากความหวาดกลัวภัยอันตรายของมนุษย์ ก่อให้เกิดภาพพจน์ภูติผีปีศาจ และเทพคาฟ้าดิน ผนวกเข้ากับลัทธิความเชื่อของพราหมณ์ในศาสนาฮินดู ซึ่งเผยแพร่มาพร้อมกับพุทธศาสนา ทำให้เกิดประเพณีพิธีกรรม รูปแบบเฉพาะตัว เช่น การบวงสรวงเทวดา การสวดคาถาศักดิ์สิทธิ์ การปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ฯลฯ ทำให้ความเชื่อไสยศาสตร์มีการผสมผสานกับพุทธศาสนาอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน¹

ความเชื่อในสมัยโบราณ

แม้ว่าในปัจจุบันสังคมไทยจะมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ มีความเจริญทางด้านวัตถุแบบสังคมตะวันตกแล้วก็ตาม แต่สังคมไทยยังคงมีความเชื่อถือแบบโบราณ คือ ยังคงยึดถือพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ยังคงเชื่อถือโชคกลาง ยังคงนับถือเครื่องรางของขลังอยู่ในปัจจุบัน ในหนังสือเรื่อง “เล่าเรื่องกรุงสยาม” ของพระสังฆราชปาลเลกัวซ์ ฌอง แบปติสต์ ซึ่งเป็นบาดหลวง เดินทางเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ “คนไทยมีความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์ มีโหราจารย์ประจำราชสำนัก ส่วนประชาชนก็มีผู้ทำนายทายโศกชะตา (หมอดู) เอาไว้ปรึกษาเรื่องของหาย หาฤกษ์งานแต่งงาน โคนจุก การเดินทางไกล หาฤกษ์ หาโชคทางการพนัน² ฯลฯ นอกจากนี้ท่านบาดหลวงยังกล่าวอีกว่า “คนไทยเชื่อว่าวิธีทำให้อยู่ยงคงกระพันได้ บางคนสามารถทำปอทให้เป็นก้อนกลมนำติดตัวไปป้องกันยังไม่ออกฟันไม้เข้า บางคนก็ใช้ลูกประคำเม็ดใหญ่ทำด้วยไม้ที่หายาก หรือโลหะอื่นที่เชื่อกันว่า มีสรรพคุณในทางอยู่ยงคงกระพันชาติ⁴

¹ สมชาย ธรรมนันกุล. “ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์กับความเชื่อทางไสยศาสตร์ในสังคมไทย” *วารสารทศวรรษ*. ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม – กันยายน 2526). หน้า 89-90.

² ปาลเลกัวซ์ ฌอง แบปติสต์. *เล่าเรื่องกรุงสยาม*. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้าการพิมพ์ 2520. หน้า 498-500.

⁴ *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 500.

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันคนไทยส่วนมากยังคงเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องรางของขลังในรูปของพระเครื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ต่างก็แสวงหาและแลกเปลี่ยน หรือไม่ก็เช่าบูชาพระเครื่องชั้นดีมาครอบครอง ความนิยมในเรื่องนี้ทำให้สำนักสงฆ์ วัด และพระเกจิยังคงนิยมสร้างพระเครื่อง เหริษญ และแม้แต่ตะกรุดก็สร้างกันอยู่ทั่วไป¹

ถ้าถามว่าทำไมต้องแขวนพระ บางคนก็ว่าเป็นเรื่องงมงาย หรือเป็นเรื่องเหลวไหล ซึ่งที่จริงนั้นคงจะเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาเพื่อเป็นสิริมงคล เพื่อความสวัสดิแก่ตนมากกว่า ดังนั้นการแขวนพระเท่ากับหวังพึ่งพาอิทธิคุณที่จะช่วยให้บังเกิดสวัสดิภาพในวาระ หรือในยามที่ไม่อาจตัดสินใจ หรือไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้โดยตรง เช่น เมื่อนั่งรถประจำทางซึ่งเรามีได้จับเอง ก็ภาวนาว่าอย่าให้พบกับคนขับเมาฯ หรือคนขับที่ประมาทจนทำให้เกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น พระเครื่องจะเป็นที่พึ่งทางใจ โดยหวังว่าจะไม่พบกับสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ และมีความเชื่อว่าวัตถุมงคลย่อมสามารถแผ่อิทธิคุณปกป้องคุ้มครองให้แก่แล้วคลาดจากภัยอันตรายได้เสมอ²

นอกจากนี้การแขวนพระไว้ที่คอยังเป็นการขจัดความกลัว คนที่ยังมีความกลัวหรือยังไม่สามารถขจัดความกลัวด้วยตนเองได้ จึงมีความหวังที่จะพึ่งพาสักคัลลิตีร์ และเมื่อมีการสร้างพระเครื่องขึ้น จึงเป็นการเปิดโอกาสขอพึ่งพุทธคุณเพื่อขจัดความกลัว ความวิตกกังวลไปได้ดีที่สุดใน และนอกจากจะขจัดความกลัวแล้ว พระเครื่องและวัตถุมงคลยังเป็นเครื่องคอยเตือนสติ ช่วยยับยั้ง ช่วยปลูกปลอบ ช่วยให้กำลังใจ เสริมสร้างขวัญ ความกล้า ให้มีจุดยืนที่เป็นสัมมาทิฐิ³ คือความถูกต้องและพอใจ

ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเครื่อง ซึ่งเป็นวัตถุมงคลในพระพุทธศาสนา ทำให้คนไทยแสวงหา สะสม เพื่อมีไว้ป้องกันภัย และเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง สำหรับพระเครื่องนอกจากจะมีความศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังเป็นวัตถุมงคลที่มีความสวยงาม (สุนทรียะ) ซึ่งผู้สร้างได้ออกแบบรูปทรง ขนาดและแม่พิมพ์อันหลากหลายอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละ

¹ สนิท สัมครการ ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย วิเคราะห์เชิงสังคม-มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2539. หน้า 69.

² ธรรม ทิปกร "ทำไมต้องแขวนพระ." นิตยสารสนามพระ. ฉบับที่ 62 หน้า 22-23.

³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 23.

วัด หรือเกจิอาจารย์ผู้สร้าง ดังนั้นจึงมีผู้นิยมสะสมและแสวงหา โดยมีแรงจูงใจหรือเจตนาที่ต่างกัน คือ¹

- 1) ผู้นิยมสะสมในศิลปวัตถุ-โบราณวัตถุ เป็นการสะสมเพื่อการศึกษาสอบค้นทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม ความเชื่อ และประวัติศาสตร์โบราณคดี
- 2) ผู้นิยมสะสมเชิงสนองรสนิยมส่วนบุคคล เป็นการสะสมเพื่อความเพลิดเพลิน ความพึงพอใจ เพื่อแสดงฐานะ รสนิยม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ หรือเพื่อการยอมรับนับถือและสรรเสริญจากสังคม
- 3) ผู้นิยมสะสมเพื่อการแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัย เพื่อเป็นสื่อกลางอำนวยความสะดวกในการสะสม มีบริการแลกเปลี่ยนและแสวงหากำไร
- 4) ผู้นิยมสะสมเพราะเลื่อมใส เชื่อถือ ศรัทธาในอิทธิคุณ คือความศักดิ์สิทธิ์ หรือปาฏิหาริย์แห่งพระรัตนตรัย วัตรปฏิบัติ และสายใยสัมพันธ์ที่มีต่อผู้สร้างปลุกเสก และผู้ที่ปรากฏในวัตถุมงคล

กิจกรรมของสงฆ์และฆราวาส

ในแง่ของพระพุทธศาสนานั้น เราอาจแบ่งแยกสังคมออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของสงฆ์ กับส่วนของฆราวาส ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชน ทั้งสองส่วนนี้ย่อมต้องพึ่งพาอาศัยกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และถ้าเรามองในแง่ของพฤติกรรมของแต่ละฝ่าย ฝ่ายสงฆ์ก็มีหน้าที่หรือแบบแผนพฤติกรรมสำหรับสงฆ์ ส่วนฝ่ายฆราวาสก็มีหน้าที่หรือพฤติกรรมสำหรับฆราวาส

สนิท สมัครการ ได้แบ่งกิจกรรมของสงฆ์ออกเป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ²

- 1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ (พระพุทธรูป)
- 2) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธองค์
- 3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ด้วยกัน
- 4) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุบาสก อุบาสิกา

ในที่นี้จะขอกล่าวแต่เฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ เพราะจะมีผลต่อค่านิยมและความเชื่อของคนไทยในเรื่องพระเครื่อง กิจกรรมของสงฆ์ส่วนนี้ถือได้ว่าเป็น

¹ ไทย เทิดธรรม “อิทธิปาฏิหาริย์กับพระเครื่อง” นิตยสารสนามพระ ฉบับที่ 62. หน้า 65.

² สนิท สมัครการ. อ้างแล้ว. หน้า 29.

กิจกรรมประเภท “พิธีกรรม” โดยแท้ เพราะการที่พระสงฆ์จะติดต่อโดยตรงกับพระพุทธเจ้า นั้น จะต้องผ่านทางพระพุทธรูปเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า วัดทุกวัดจะมีพระพุทธรูป และพระพุทธรูปจึงเปรียบเสมือนสัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธศาสนา ซึ่งทั้งพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนต้องทำการกราบไหว้บูชาเป็นประจำ สำหรับพระพุทธรูปนั้นก็หลายแบบหลายปาง กิจกรรมหล่อพระพุทธรูปถือเป็นงานสำคัญเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง พระพุทธรูปมักจะนิยมหล่อด้วยโลหะต่าง ๆ โดยเฉพาะโลหะที่มีค่าประเภททอง หรือผสมทองหล่อด้วยนวลโลหะ หรือหล่อด้วยปูน พระพุทธรูปที่หล่อจะมีขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่ขนาดเล็กจิ๋วไปจนถึงขนาดใหญ่หึมา ซึ่งจะเห็นได้ในพระอุโบสถ และวิหารของวัดต่าง ๆ...ในพระอุโบสถนี้เองจะมีกิจกรรมของสงฆ์ในการปฏิบัติบูชาต่อพระพุทธรูป (แทนพระพุทธเจ้า) โดยพระสงฆ์ จะทำการสวดมนต์ทั้งเช้าและเย็นเป็นประจำ ทำให้ชาวพุทธมีความเชื่อมั่นว่า พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์แห่งความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธศาสนา มีอานุภาพสามารถป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ได้¹

ส่วนหน้าที่หรือพฤติกรรมของพุทธศาสนิกชน ก็มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรูป เช่นเดียวกับพระสงฆ์ แต่สำหรับชาวบ้านนั้น กราบไหว้ทั้งพระสงฆ์และกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปด้วย นอกจากกราบไหว้และบูชาพระพุทธรูปที่วัดแล้ว ชาวบ้านยังกราบไหว้และบูชาพระพุทธรูปที่บ้านด้วย โดยเฉพาะในบ้านที่มีหิ้งพระ หรือมีห้องพระสำหรับตั้งพระพุทธรูปสำหรับกราบไหว้ทุก ๆ ค่ำ

สำหรับฆราวาสที่เชื่อในเครื่องรางของขลัง จะมีพระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ใสสร้อยคล้องคอติดตัวไว้ด้วยเสมอ พระพุทธรูปเครื่องรางก็มีหลายแบบหลายปาง มีคุณภาพแตกต่างกัน นักเลงพระมักจะเรียกพระพุทธรูปขนาดเล็กว่า “พระเครื่อง” ซึ่งคนไทยทั่วไปนิยมพระเครื่องกันมาก บางองค์มีการตั้งราคาเช่าซื้อสูงถึงองค์ละหลายพันบาทก็มี....²

พิธีกรรมปลุกเสกพระเครื่อง

ในหนังสือสารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงเรื่องการปลุกเสกไว้ว่า “ปลุกเสก” คือ การเสกวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ขลัง หรือให้แข็งแกร่ง เป็นลัทธิปฏิบัติ ด้วยวิธีนำอักขระหรือข้อความที่ผูกขึ้น ซึ่งเรียกว่า คาถาอาคม มาทำการปลุกเสกเพื่อให้ขลังหรือ

¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 29-30.

² เรื่องเดียวกัน. หน้า 33.

ศักดิ์สิทธิ์...¹ สำหรับวัตถุหรือสิ่งของที่จะนำมาทำการปลุกเสกนั้นมีหลายอย่าง พระเครื่องก็ได้ พระบูชา เครื่องราง ฯลฯ และสิ่งของเหล่านี้เมื่อได้เข้าพิธีปลุกเสกแล้ว เชื่อกันว่าจะกลายเป็น วัตถุมงคลที่มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรามีความเชื่อว่า พระเครื่องที่ผ่านการปลุกเสกแล้วมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถแสดงอภินิหารต่าง ๆ ได้ เช่น เมตตามหานิยม โชคลาภ แคล้วคลาด คงกระพัน มหาอุด ฯลฯ คนไทยเราจึงนิยมห้อยพระเครื่องติดตัวกันมานานแล้ว²

อย่างไรก็ตาม พิธีกรรมและกระบวนการที่ทำให้วัตถุมงคลมีความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นที่ยอมรับเลื่อมใสนั้นขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการสร้างดี มวลสารที่นำมาสร้าง (ผงพระเครื่องเก่าผสม) ฌณาจารย์ที่ปลุกเสกเก่ง จำนวนการสร้างจำกัด รูปแบบของพิมพ์พระสวยงาม และมีพุทธคุณสูง³ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีพุทธาภิเษก ซึ่งเป็นพิธีกรรมบรรจุพุทธคุณลงในพระเครื่อง และในการปลุกเสกพระเครื่องนั้นจะมีวิธีการปลุกเสกอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น การปลุกเสกเดี่ยว การปลุกเสกหมู่ การอธิษฐานจิต หรือการจัดพิธีพุทธาภิเษกก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้สร้างจะเลือกใช้วิธีการแบบใด⁴

สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการปลุกเสกพระเครื่อง หรือวัตถุมงคล คือ “พลังจิต” หรือ “อำนาจจิต” ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของความขลัง และความศักดิ์สิทธิ์ ในพิธีปลุกเสกพระเครื่องนี้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- การปลุกเสกเดี่ยว
- การปลุกเสกหมู่

การปลุกเสกเดี่ยว จะมีพระสงฆ์ที่ชาวบ้านเชื่อว่า เป็นพระอรหันต์ คือ เป็นผู้ มีพลังจิตสูงเพียงองค์เดียว เป็นผู้ประกอบพิธีปลุกเสก โดยจะทำการนั่งสมาธิอย่างเดียว หรือ อาจจะมีบริกรรมคาถาประกอบด้วย ท่านจะกระทำต่อหน้าพระเครื่องที่ทำด้วยดิน โลหะ หรือเศษ

¹ สุวรรณุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. เล่ม 18. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์. 2526. หน้า 11458.

² เหว้า บ่อสุต (นามแฝง) “ทำอะไรพระเครื่องจึงศักดิ์สิทธิ์” นิตยสารพระเครื่องกรุงสยาม. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ปีแรก (พฤศจิกายน 2537). หน้า 13.

³ “ที่มาแห่งความนิยมของพระเครื่อง” นิตยสารพุทธาคม. ฉบับพิเศษ (ชี้ทางให้เป็นเซียน). หน้า 18-24.

⁴ มณีพร (นามแฝง) “เกร็ดความรู้เกี่ยวกับการปลุกเสกพระเครื่อง” นิตยสารอเนกพร. แนะนำพระใหม่. ฉบับที่ 6 (สิงหาคม 2537), หน้า 47.

วัสดุต่าง ๆ ซึ่งชั้นตอนนี้เรียกกันว่า “นั่งปรก” เป็นการถ่ายทอดพลังจิตจากพระเกจิอาจารย์ไปยังวัตถุมงคลดังกล่าว และเมื่อวัตถุมงคลที่ได้รับการบรรจุพลังจิตพิเศษนี้แล้ว ก็จะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับสภาพจิตของพระเกจิผู้ปลุกเสก¹

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของพิธีกรรมของแต่ละเกจิอาจารย์นั้น ย่อมมีความแตกต่างกันในรูปแบบของพิธีกรรม ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้สามารถศึกษาปฏิบัติเจริญภาวนาจนได้ “อภิญญา” สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ได้ และปลุกเสกวัตถุมงคลให้มีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาได้² ซึ่งหมายความว่า อำนาจพลังจิตของเกจิอาจารย์ผู้ปลุกเสกต้องสูงถึงระดับได้ฌาน และอำนาจพลังจิตจะมีขึ้นมาได้ จะต้องบำเพ็ญสมาธิ เพราะการบำเพ็ญสมาธิจะทำให้มีอำนาจหรือมีฤทธิ์ได้ถึง 7 ประการคือ³

- (1) สามารถแสดงฤทธิ์ได้
- (2) มีหูทิพย์ สามารถได้ยินเสียงต่าง ๆ ที่มนุษย์ธรรมดาไม่ได้ยิน ตลอดจนสามารถรู้ภาษาสัตว์ได้
- (3) มีตาทิพย์ สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่กำบัง หรือไกลขนาดที่มนุษย์ธรรมดา มองไม่เห็น
- (4) ระลึกชาติได้ ไม่ว่าจะเป็ในอดีตชาติของตนเอง หรือของผู้อื่น
- (5) ล่วงรู้เหตุการณ์ในอนาคตได้ ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์นั้นยังไม่เกิด
- (6) เมื่อถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ก็จะได้จุติยังภพที่สูงขึ้นไป
- (7) สามารถเข้านิโรธสมาบัติ คือ การเข้าสมาธิอยู่ได้ถึงเจ็ดวันเจ็ดคืน โดยไม่ต้องอาศัยอาหาร หรือน้ำแต่ประการใด

¹ จริยา นวลนิรันดร์. “พิธีปลุกเสกพระเครื่อง : ภาพสะท้อนขนบธรรมเนียมในหมู่ชาวพุทธไทย” วารสาร มจร. (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย). ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2540) หน้า 28.

² “สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่เรื่องของความเหลวไหล.” นิตยสารเขียนพระ. ปีที่ 11 ฉบับที่ 173 (1-15 มีนาคม 2539) หน้า 11-12.

³ มณีพร (นามแฝง) “อนุภาพความศักดิ์สิทธิ์เกิดขึ้นได้เพราะเหตุใด” นิตยสารอเนกพร. ฉบับที่ 68. (เมษายน 2538) หน้า 29.

พระเกจิอาจารย์ที่มีพลังจิตขั้นนี้ เช่น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี วัดระฆัง หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ฯลฯ

ส่วนการปลุกเสกหมูนั้น มีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากกว่า พิธีปลุกเสกหมูนี้นี้เรียกกันว่า “พิธีพุทธาภิเษก” ซึ่งการจัดพิธีตามแบบพุทธาภิเษกนี้ต้องมีอุปกรณ์การกระทำหลายอย่าง เช่น ราชวัตรฉัตรธง ขันน้ำมนต์ ที่บูชาพระ บูชาเทพ กระทำพิธีอัญเชิญเทพเจ้า เป็นต้น และยังต้องจัดที่พระสวดพุทธาภิเษก ที่สำหรับพระคณาจารย์นั่งปรกด้วย¹ พิธีพุทธาภิเษกนั้น มีทั้งพิธี หลวง และพิธีราษฎร์

พิธีหลวง จะประกอบพิธีพุทธาภิเษกในพระอุโบสถของวัด เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นต้น ประชานในพิธี คือ สมเด็จพระสังฆราช และมีพระสงฆ์ มาร่วมปลุกเสกด้วยเป็นจำนวนมาก ที่นิยมกัน คือ 108 รูป ซึ่งพิธีพุทธาภิเษกของหลวงนี้ แต่ดั้งเดิมแล้วใช้สำหรับการสร้างพระพุทธรูปประจำรัชกาล และมีการจำลองพระพุทธรูปนั้นให้มีขนาดเล็กลง เพื่อพระราชทานแก่พระราชวงศ์ชั้นสูง ให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำถึงพระภารกิจที่มีต่อพุทธศาสนา และแผ่นดิน เช่น การสวดชัยมงคลคาถา (แต่ไม่มีการนั่งปรก) ประกอบการหล่อพระชัยวัฒน์มงคลวารกรณ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปทองคำขนาดเพียง 2 เซนติเมตร จำลองแบบพระชัยวัฒน์ พระพุทธรูปประจำรัชกาลที่ 5 ในช่วงปี พ.ศ.2428-2448²

ส่วนพิธีราษฎร์ คือ พุทธาภิเษกของราษฎร์นั้น ก็จะประกอบพิธีในวัดในอำเภอ หรือหมู่บ้าน ถ้าวัดนั้นเจ้าอาวาสเป็นเกจิอาจารย์ทางด้านนี้ ก็จะมีการนิมนต์พระเกจิอาจารย์ในสายเดียวกันให้มาร่วมปลุกเสกหมูในพิธีสร้างพระเครื่องของตน และถ้าบางครั้งเกจิอาจารย์จากถิ่นอื่นเดินทางมายังวัดไม่สะดวกก็อาจจะส่งวัตถุมงคลนั้นไปให้ท่านปลุกเสกก่อนหน้าพิธีก็ได้³

¹ การสนทนาระหว่าง ฉันทโนภิกขุ วัดมหารณพาราม กับ นายรวล รุ่งเรืองธรรม เรื่อง เครื่องรางของขลัง ในหนังสือ พระกริ่งปวเรศ พระปิตดา ที่สำคัญ และเครื่องรางของขลัง ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์เอก พระยาชลประทานธรรักษ์ ณ วัดเทพศิรินทราวาส, วันพฤหัสบดี ที่ 30 มีนาคม 2515. หน้า 68.

² ส.พลายน้อย. คำนานพระชัยวัฒน์ และพระแก้วประจำรัชกาล พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์, 2528 อ้างใน จริยา นวลนิรันดร์ อ้างแล้ว. หน้า 29.

³ จริยา นวลนิรันดร์. อ้างแล้ว. หน้า 29.

เราอาจกล่าวได้ว่า พระเครื่องเป็นของคู่กายของคนไทย แม้คนไทยจะนับถือศาสนาพุทธ แต่แทบทุกคนก็ว่าได้มีพระเครื่องติดตัวอย่างน้อยก็องค์หนึ่ง จุดประสงค์ของการห้อยพระเครื่องของทุกคนก็เพื่อหวังอันสงต์จากพระเครื่องให้ช่วยแผ่อาณาพามาคุ้มครองและป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากอันตราย แม้บางคนจะอ้างว่าตนห้อยพระเครื่องเพื่อเป็นสิริมงคลเหนี่ยวทางจิตใจ ไม่ให้ประกอบกรรมทำชั่ว ให้ละอายและเกรงกลัวต่อบาปกรรม และเป็นสิ่งเตือนใจให้ระลึกแต่การทำความคิดก็ตาม แต่ในส่วนลึก ๆ ของเราแล้ว เราก็มักหวังอันสงต์จากพระเครื่องเพื่อคุ้มครองให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง¹

อย่างไรก็ตาม พระเครื่องซึ่งเป็นสิ่งศรัทธา และนิยมเลื่อมใสกันมากนั้นจะมีอาณาพ หรือความศักดิ์สิทธิ์มากแค่ไหนนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับพลังจิตของผู้สร้าง หรือผู้ปลุกเสก (เกจิอาจารย์) ที่เก่งกล้าแล้ว ความศักดิ์สิทธิ์และมีอาณาพของพระเครื่องยังขึ้นอยู่กับผู้นำไปบูชา หรือนำติดตัวไปใช้ด้วย คือ ผู้นำไปบูชาจะต้องเป็นคนประพฤติดีด้วย คือ²

1) เป็นคนดีมีศีลธรรม คือ ต้องเป็นคนดีมีคุณภาพ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ไม่ผิดศีลข้อ 3 (ห้ามผิดลูกเมีย) ห้ามกล่าวคำคำพ่อแม่ของผู้อื่น

2) มีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลาย รักชาติ รักแผ่นดิน

3) ไม่สร้างกรรมชั่ว โดยเฉพาะการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต คือไม่ผิดศีลข้อที่ 1

ข้อห้ามของพระเกจิอาจารย์หลายท่านส่วนมากจะเป็นการห้าม มิให้กระทำความผิดศีล 5 ข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลาย ๆ ข้อก็ได้ เช่น หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา ท่านห้ามการผิดศีลข้อ 2 คือการลักขโมย หลวงพ่อผาง วัดอุดมคงคาภิรีเขต ขอนแก่น ท่านห้ามผิดศีลข้อ 5 คือการดื่มสุรา หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ นครสวรรค์ ท่านห้ามการผิดศีลข้อ 3 คือการผิดลูกเมียผู้อื่น ฯลฯ³

¹ “พระเครื่องไม่ได้มีไว้กันตาย” นิตยสารดัชนีพระ. ปีที่ 1 ฉบับที่ 7 (22 มิถุนายน 2537).

² มณีพร (นามแฝง) “อาณาพความศักดิ์สิทธิ์ ตอน 2” นิตยสารคนแค้นพร. ฉบับที่ 69 (เมษายน 2538) หน้า 31-33.

³ เทว บ่อผุด (นามแฝง) “ทำอย่างไรพระเครื่องจึงศักดิ์สิทธิ์” นิตยสารพระเครื่องกรุงสยาม. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ปีกษ์แรก (พฤศจิกายน 2537) หน้า 13.

ข้อห้ามต่าง ๆ มักจะเป็นข้อกำหนดของเกจิอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่อง เพื่อห้ามมิให้นำเอาพระเครื่องของท่านไปใช้ในทางที่ผิด ซึ่งแต่ละเกจิอาจารย์อาจจะมีข้อห้ามไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม คนที่มีความเชื่อและศรัทธาในองค์พระเครื่องนั้น จะมีความเชื่อในอำนาจพระเครื่องเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จริง ไม่ใช่เรื่องของความไร้สาระ แต่คนที่มีพระเครื่องจะต้องปฏิบัติตนให้เข้าถึงคุณพระ คือธรรมด้วย หากมีพระเครื่องห้อยคอ แต่ไม่มีคุณพระ หรือธรรมในจิตใจ อำนาจของคุณพระจากพระเครื่องจะไม่สามารถช่วยได้เลย การจะยึดถืออำนาจของคุณพระและอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นั้นยึดถือได้ แต่ต้องจำไว้ว่าต้องไม่เป็นไปในลักษณะของความมกมาย¹

¹ เปรียญ 35 ดิกรี. (นามแฝง) “อำนาจคุณพระ.” นิตยสารพระเครื่องเมืองสยาม. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (เมษายน) หน้า 6.